

Ruxandra ANTON

Dragoste închiriată

Ion Sapdaru este un artist cu un palmares bogat, mai ales în regia de teatru și actoria de film. Actor și regizor de teatru, în ultimii șapte ani a abordat și actoria de film, ajungând să joace în aproape toate filmele importante: *A fost sau n-a fost?*, *O călătorie la oraș* (ambele în regia lui Corneliu Porumboiu), *Hârtia va fi albastră* (în regia lui Radu Muntean), *California Dreamin'* (nesfârșit) în regia lui Cristian Nemescu, *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* (în regia lui Cristian Mungiu) etc. După multele adaptări pe care le-a făcut după textele unor scriitori importanți (A. P. Cehov, Mihail Bulgakov, Nikita Danilov etc.), era și de așteptat să scrie și dramaturgie. Și nu oricum! Câștigător pentru o zi al concursului de dramaturgie inițiat de UNITER, când piesa sa **Natură moartă cu nepot obez** a fost desemnată ca fiind cea mai bună piesă a anului 2008, a fost descalificat, deoarece aceeași piesă fusese publicată în revista „Stare de urgență” pe 8 decembrie 2008, lucru ce încălca regulamentul. Scrisă cu nerv, farmec, umor și, mai ales, cu un acut simț al situațiilor dramatice și al caracterelor umane, piesa reprezintă o ofertă de teatru contemporan dintre cele mai bune. Dincolo de vigoarea scriiturii, tema propusă apasă pe nervul blocat al uneia dintre cele mai grave „epidemii” ale civilizației moderne: obezitatea. Și o face dezamorsând tot terenul minat al vieții personajului. Nu iartă nimic. O altă temă majoră a acestei piese este nocivitatea dragostei. Da! Și dragostea nu are scrupule. Dragostea egoistă a celor trei mătuși este „balaurul cu trei capete” de care se simte amenințat Pompiliu, eroul piesei. Cele trei domnișoare bătrâne și-au revărsat toată dragostea pierdută în puținele lor ocazii din tinerețe asupra unicului lor nepot. Cocoloșit de ele, nepotului i se atrofiază orice elan în a trăi pe cont propriu și devine dependent de acestea. Contrar tupeului pe care îl avea domnul Goe și libertății de mișcare dat de mamița, Pompiliu este dirijat în tot ceea ce face de cele trei mătuși iubitoare și lipsit de puțința liberului arbitru. Dincolo de împăcarea cu sine, el se simte imobilizat în corpul lui supraponderal – operă a talentului culinar al celor trei mătuși. Retragerea lui în lumea virtuală este, fără îndoială, capitularea în a-și învinge complexe și frustrările generate de defectul fizic. Tocmai situația aceasta le împinge pe mătuși în a găsi o soluție: închirierea pentru câteva ore a prostituetei Lili. Numai că lucrurile nu se potrivesc cu planul lor diabolic, iar Pompiliu se îndrăgostește de această Lili și asta îl face să vadă lumea altfel. Universul dragelor lui mătuși este amenințat de această schimbare la față a lui „Pompiță”. Moartea lor se produce, rând pe rând, ca efect al situațiilor de stres maxim, generate de obiceiul de a-l urmări și ajuta pe Pompiliu în orice situație. Iar influența lor asupra lui Pompiliu nu încetează nici dincolo de moarte. Regizoral, spectacolul este o reproducere reușită a vieții brute, făcută cu onestitate. Se mizează pe actori și pe capacitatea lor de a se substitui personajelor cât mai firesc posibil. Deși e comedie, nu se uzează de efecte comice exterioare, totul fiind declanșat de situațiile create, de plasticitatea și mesajul dialogului. Rigurozitatea montării, dar și fermitatea cu care Sapdaru decupează spațiul de joc, duc, fără nicio îndoială, către imaginea unui teatru concret și robust. Lucrurile sunt cât se poate de limpezi, fără sugestii și metafore, fără o alchimie subterană a subînțelesurilor. Nici decorul nu iese din această nevoie de concretețe și veridicitate: un hol lateral care dă într-o cameră mare cu alte două uși, una către bucătărie, iar cealaltă către baie, cu toate lucrurile specifice gustului unor femei simple. Nu lipsesc bibelourile, tablourile de familie, romanele la modă și glastrele cu flori. Până și parchetul, forma covorului și înălțimea pereților au intrat în calculul unei imagini cât mai exacte a spațiului. N-am înțeles cui folosea bicicleta din hol (la etajul șase, grasul abia deplasându-se pe picioarele lui) și

nici mașina de cusut din fundal, cu toate că într-o casă cu trei femei ar fi lesne de presupus rolul ei, însă nimeni nu a uzat de aceste obiecte în vreo mișcare scenică și nici nu a amintit de ele. Dar nu asta ar fi o problemă. Costumele celor trei domnișoare bătrâne, amintind de epoca de început de secol XX, nu fac parte din același spațiu temporal cu decorul, în timp ce costumele prostituatei și ale lui Pompiliu se încadrează în peisaj. Ca și muzica sentimentală a lui Aurelian Andreescu. Dacă cele trei surori din Cehov aveau ca țintă așteptarea unei plecări la Moscova, la Sapdaru orice vis al lor este înlocuit de dragostea față de nepotul lor. Și cele trei actrițe reușesc să joace toată gama acestui viespar sentimental, compoziția lor fiind firească, fără excese de subliniere a senectuții. Impresionează Anne Marie Chertic, în rolul *Cesoniiei*, prin expresivitate, trăiri nuanțate, tonalitate potrivită a vocii și disponibilitate pentru un joc curat și sincer. Blândețea, generozitatea și umanismul ei sunt speculate și exploatate de celelalte două. Mai sentimentală din fire, își exteriorizează ușor furiile, dar cedează repede. Ticul de a da din cap și gestică ușor greoaie, proprie bătrânilor, sunt asumate în cel mai natural mod cu putință. Georgeta Burdujan, jucând-o pe *Vanda*, tușează mai mult personajul, îl pune în evidență ostentativ, dar o face fără cusur, vădind o maturitate teatrală demnă de toată admirația. De altfel, ea este cea care conduce clanul, ea are cheia vicleșugului și diplomația de a ține în frâu toate ostilitățile. Cealaltă soră, *Mirela*, este jucată de Catinca Tudose care-i imprimă caracterul unei femei astenice și extrem de posesive tocmai fiindcă e mai slabă din fire. Toate alcătuiesc un trio omogen și bine conturat. Costin Volin face un rol de referință prin partitura lui *Pompiliu*. Excelenta lui exteriorizare a stărilor, fără nicio distorsiune de sens, fără nicio stridentă și niciun moment de abandon al personajului! Găsește întotdeauna reacția potrivită la orice provocare, la orice situație și își păstrează intact controlul asupra a ceea ce simte că are de făcut chiar și atunci când Lili nu transmite suficientă combustie emoțională în relația lor. Puțin sarcastic, puțin revoltat pe situație, are suficiente resurse în a-și accepta condiția de ratat, de împotmolit în plasa mătușilor, și o face cu multă demnitate. Momentele lui de sensibilitate, conferite de prezența lui Lili, stângăciile lui în a și le exprima, sunt absolut strălucitoare. Chiar și atunci când vrea să se sinucidă fiindcă nu mai suportă mila lui Lili, înregistrează un mesaj de adio pentru ea și mătușa Vanda, dovedind, încă o dată, mai multă înțelegere pentru cei dragi decât pentru el. Nu faptul că în viziunea regizorală nu s-a optat pentru prototipul de prostituată, recognoscibil dintr-o mie, că personajul are o aparență atipică, a făcut ca actrița Irina Răduțu Codreanu să nu fie la aceeași înălțime cu a celorlalți. Dincolo de răceala ei, de un mod frust de a-și rosti replicile, era și o oarecare detașare care nu făcea parte din cheia personajului. De câteva ori am sesizat chiar și o absență, o lipsă de reacție la ce se întâmpla pe scenă când nu avea nicio replică de spus. Există și un dezechilibru între cele două acte. În actul doi, insistența pe scenele cu fantomele mătușilor, fără a schimba registrul de joc, dau o monotonie care afectează spectacolul. Nu foarte mult, însă suficient pentru a-i știrbi din strălucire. *Natură moartă cu nepot obez* este o comedie amară ce nu moralizează, nu caricaturizează, ci te supune la o reflecție dură despre dragoste și puterea ei de a ucide. Iar spectacolul de la Iași are toată forța de atracție și de convingere într-un demers teatral făcut cu dăruire și sinceritate.

Teatrul Național „Vasile Alecsandri“, Iași – Natură moartă cu nepot obez de Ion Sapdaru – premieră absolută. Regia și ilustrația muzicală: Ion Sapdaru. Decor: Gelu Rîșca. Costume: Alina Dincă Pușcașu. Momente muzicale: Aurelian Andreescu, Cezar Antal. Pop-design: Diana Rău, Radu Firicel. Regia tehnică: Claudiu Agiculesei. Cu: Volin Costin (*Pompiliu*), Irina Răduțu Codreanu (*Lili*), Georgeta Burdujan (*Vanda*), Anne Marie Chertic (*Cesonia*), Catinca Tudose (*Mirela*), Claudiu Agiculesei (*Pizza man*). Data premierei: 21 martie 2010.